

Съдилища**Национална институция по правата на човека****Институционален омбудсман: Защитник на правата****Специализирани органи по правата на човека****Други специализирани институции****Съдилища**

Основните права и свободи на хората са гарантирани на първо място от административните съдилища и съдилищата, пред които гражданите могат да заведат дело.

Освен това Конституционният съвет (*Conseil constitutionnel*), който се произнася по конституционността на законите, упражнява два вида контрол: Контрол на необнародваните закони: Конституционният съвет се сезира задължително за устройствените закони — преди тяхното обнародване, и за процедурните правилници на камарите на парламента — преди влизането им в сила. Съветът може също така да бъде сезиран във връзка с международен ангажимент преди същият да бъде ратифициран или одобрен. Що се отнася до обикновените закони, Съветът може да бъде сезиран във връзка с тях преди обнародването им.

Контрол на обнародваните закони: с конституционната промяна от 23 юли 2008 г. в Конституцията бе включен член 61-1, с който бе въведен т.нар. приоритетен въпрос за конституционност (*question prioritaire de constitutionnalité*). Реформата дава възможност на гражданите да оспорват в хода на всяко производство конституционността на обнародван закон, за който твърдят, че нарушава гарантираните от Конституцията права и свободи. Съдът, който разглежда висящото дело, препраща приоритетния въпрос за конституционност на Касационния съд (*Cour de cassation*) или на Върховния административен съд (*Conseil d'État*). Конституционният съвет може да бъде сезиран по въпроса от Върховния административен съд или от Касационния съд. Той трябва да се поизнесе в срок от три месеца. По този начин считано от 1 март 2010 г., след като бъде сезиран от Върховния административен съд или Касационния съд, Конституционният съвет проверява дали законодателна разпоредба, която вече е в сила, нарушава гарантираните от Конституцията права и свободи. Когато е необходимо, Конституционният съвет може да отмени въпросната разпоредба.

За повече информация относно приоритетния въпрос за конституционност:<https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F21088><http://www.vie-publique.fr/actualite/faq-citoyens/qpc/>

Информация за организацията на съдилищата и тяхната компетентност е предоставена на уебсайтовете на Върховния административен съд, Касационния съд и Конституционния съвет:

<http://www.conseil-etat.fr/><https://www.courdecassation.fr/><http://www.conseil-constitutionnel.fr/>**Национална институция по правата на човека****Национална консултативна комисия по правата на човека**

Националната консултативна комисия по правата на човека (НККПЧ) (*Commission nationale consultative des droits de l'homme — CNCDH*) е националната институция по правата на човека на Франция и е създадена през 1947 г. Считана за независим административен орган, тя е държавна структура, която изпълнява задачите си напълно независимо (съгласно Закон № 2007-292 от 5 март 2007 г.). В състава на НККПЧ влизат 64 водещи личности и представители на организации на гражданското общество.

Задачи

НККПЧ насърчава диалога между правителството, парламента, институциите и гражданското общество в областта на правата на човека, хуманитарното право и хуманитарните дейности и борбата срещу расизма.

Тя оказва помощ при изготвянето на доклади, които трябва да бъдат представени от Франция пред международните организации, съгласно поетите от нея договорни задължения в областта на правата на човека.

Тя допринася за образованието в областта на правата на човека.

Съгласно член 2 от Закона от 13 юли 1990 г. тя отговаря за изготвянето на публичен годишен доклад за борбата срещу расизма.

По собствена инициатива тя може да насочи вниманието на публичните органи към мерки, за които счита, че биха могли да благоприятстват защитата и укрепването на правата на човека. Комисията може да повдига всички въпроси, свързани с извънредна хуманитарна ситуация, и да обменя информация за възможните решения по отношение на такива ситуации.

Приетите от нея становища и доклади се публикуват.

Работата, извършвана от НККПЧ, е разделена между пет подкомисии: социални въпроси, етични въпроси; расизъм, антисемитизъм, ксенофобия, дискриминация и уязвими групи; институции, правосъдие, полиция, въпроси, свързани с миграцията; европейски и международни въпроси; международно хуманитарно право и хуманитарни дейности.

Адрес:

Commission nationale consultative des droits de l'homme

35 Rue Saint-Dominique, 75007

Paris

За повече информация: <http://www.cncdh.fr/>**Институционален медиатор: Защитник на правата****Защитникът на правата (*Défenseur des droits*) е независима институция, предвидена в Конституцията вследствие на промените от 23 юли 2008 г. и създадена с Устройствоен закон № 2011-33 и обикновен закон № 2011-334 от 29 март 2011 г.**

Задачи

Защитникът на правата има следните задачи:

защитава личните права и свободи в контекста на отношенията с административните органи;

защитава и насърчава интересите и правата на децата;

бори се срещу забранената по закон дискриминация и насърчава равенството;

гарантира спазването на етиката от лицата, участващи в дейности по осигуряване на сигурността.

Институцията „Защитник на правата“ е резултат от обединяването на четири предшествващи я институции: Националният омбудсман (*Médiateur de la République*), Защитника на децата (*Défenseur des enfants*), Висшият орган за борба с дискриминацията и насърчаване на равенството (*Haute Autorité de Lutte contre les Discriminations et pour l'Égalité* — HALDE) и Националната комисия по етика на сигурността (*Commission Nationale de Déontologie de la Sécurité* — CNDS).

Правомощия

Защитникът на правата има право да получава жалби от всяко физическо или юридическо лице, включително от малолетни и непълнолетни лица, които търсят защита на правата си. Той може също така, по собствена инициатива и при всякакви обстоятелства, да разглежда случаи, които попадат в обхвата на неговите правомощия.

За да изпълнява задачите си, Защитникът на правата разполага, от една страна, с правомощия да разследва и да прави проучвания в случай на индивидуални жалби, което му дава възможност да получава всички съответни документи, да разпитва физически лица и дори да извършва проверки на място. От друга страна, Защитникът на правата може да предлага изменения на закони или разпоредби и да изготвя препоръки както за публичните, така и за частните органи.

Той може също да отправя препоръки с цел да отстрани трудностите или нарушенията на правата, с които е сезиран. Засегнатите лица или органи трябва да уведомяват Защитника на правата за предприетите от тях действия в отговор на тези препоръки. Ако не го направят или ако той прецени, че препоръките му не са взети под внимание, може да разпорежи на съответното лице или орган да предприеме необходимите мерки в рамките на определен срок. Ако в отговор на това разпореждане не бъдат предприети действия, Защитникът на правата може да изготви специален доклад до въпросното лице или орган. Този доклад се оповестява публично.

Защитникът на правата може също така да оказва помощ при медиация или да предлага компромисни решения, както и да помага на жертвите да подготвят досието по жалбата си и да установят кои процедури са подходящи за техния казус.

Защитникът на правата може да сезира органите, оправомощени да образуват дисциплинарни производства, във връзка с узнати от него факти, за които смята, че е оправдано да бъдат наложени санкции. Той може също така да участва в съдебни производства в подкрепа на дадена жалба като представя писмени или устни становища.

Организация

В седалището на Защитника на правата в Париж работят близо 250 души. В континентална Франция и нейните отвъдморски департаменти работят около 400 доброволци, които помагат на гражданите да защитават правата си, получават техните жалби и отговарят на техни искания. Те могат да бъдат намерени в различни местни и достъпни структури, като например префектури, подпрефектури, центрове за юридически консултации, точки за достъп до правна информация, и общински сгради. Тези представители провеждат също така консултации в затвори и работят с ведомствените центрове за хора с увреждания.

Защитникът на правата председателства съвети, които му оказват помощ при изпълнението на неговите задачи в областта на „защитата и насърчаването на правата на децата“, „борбата срещу дискриминацията, насърчаването на равенството“ и „етиката в областта на сигурността“.

По предложение на Защитника на правата министър-председателят назначава неговите заместници, сред които са:

защитник по въпроси, свързани с децата, който е заместник-председател на съвета, отговарящ за защитата и укрепването на правата на децата;

заместник, който е заместник-председател на съвета, отговарящ за етиката в областта на сигурността;

заместник, който е заместник-председател на съвета, отговарящ за борбата срещу дискриминацията и за насърчаване на равенството.

Сезиране на Защитника на правата

Всяко физическо лице (частно лице) или всяко юридическо лице (дружество, сдружение и т.н.) може да сезира Защитника на правата директно и безплатно, когато:

счита, че спрямо него се прилага дискриминация;

знае, че представител на обществените (полиция, жандармерия, митници и т.н.) или частни (служител по сигурността) правоприлагащи агенции не е спазил правилата за добро поведение;

изпитва затруднения в отношенията си с дадена публична служба (фонд за семейни надбавки (*Caisse d'Allocations Familiales*), център за заетост (*Rôle Emploi*), пенсии и т.н.);

счита, че е налице случай на незачитане на правата на детето.

Защитникът на правата може да бъде сезиран от дете или непълнолетно лице под 18 годишна възраст, от членове на семейството на детето или негов законен представител, медицински или социални служби, сдружение, определено да защитава правата на децата, член на френския парламент и член на Европейския парламент от Франция, както и чуждестранна институция, която има същите функции като тези на Защитника на правата. Последният може да действа от името на френски и чуждестранни деца, живеещи във Франция, и френски деца, живеещи в чужбина, в много области, свързани със защита на правата на детето, и по-специално: закрила на детето, здравеопазване и увреждания, наказателно правосъдие, осиновяване, образование за всички и малолетни и непълнолетни лица от чужди държави.

Гражданите могат да подават своите жалби директно до Защитника на правата:

като използват [онлайн формуляра за сезиране](#)

безплатно по пощата.

Адрес:

Défenseur des droits

Libre réponse 71120

75342 Paris Cedex 07

За повече информация: <https://www.defenseurdesdroits.fr/en>

Специализирани органи по правата на човека

Има и други специализирани органи, действащи в областта на правата и свободите:

Надзорен орган по защита на данните:

Национална комисия по въпросите на информатиката и свободите (НКВИС) (*Commission nationale de l'informatique et des libertés* — CNIL)

НКВИС е френският надзорен орган по защита на личните данни. Тя изпълнява задачите си в съответствие със Закон № 78-17 от 6 януари 1978 г. с последващите му изменения.

Задачи

Националната комисия по въпросите на информатиката и свободите е независим административен орган. Тя изпълнява по-специално следните задачи:

Информира всички субекти на данни и администратори на лични данни за техните права и задължения.

Гарантира, че личните данни се обработват в съответствие с разпоредбите на Закона от 6 януари 1978 г., с последващите му изменения. В зависимост от данните, за които става въпрос, тя разрешава обработката, дава становище и получава декларациите за обработка на данните.

Получава искания, петиции и жалби, свързани с обработката на лични данни, и уведомява лицата, които са ги подали, за предприетите във връзка с тях действия.

Отговаря на исканията за становища от публични органи, а когато е уместно — на съдилищата, и консултира физическите лица и органите, които извършват или планират да извършват автоматична обработка на лични данни.

Уведомява своевременно прокуратурата, в съответствие с **член 40 от Наказателнопроцесуалния кодекс (Code de procédure pénale)**, за престъпления, които са привлекли вниманието ѝ, и може да представя становища по наказателни производства.

Чрез специално решение може да възлага на един или повече от своите членове или на генералния си секретар да извърши проверки във връзка с всяка обработка или да организира извършване на такива проверки от служители на комисията, а когато е приложимо — да получи копия от всички документи или носители на данни, свързани със задачите ѝ.

С нея се извършват консултации по всеки законопроект или указ, или за всяка разпоредба, свързана със законопроект или указ, отнасящ се до защитата на личните данни или обработката на такива данни.

Всяка година НКВИС представя публичен доклад за изпълнението на задачите си на президента на републиката и на министър-председателя.

Сезиране на НКВИС

Всеки може да се свърже с НКВИС, в случай че има затруднения при упражняване на правата си. За да защитят правата и свободите си във връзка с данните, гражданите трябва първо да подадат директно молба до органите, които съхраняват техните данни. Ако са налице затруднения, получи се незадоволителен отговор или изобщо не се получи отговор, те могат да подадат до НКВИС онлайн жалба във връзка с различни области: интернет, търговия, работа, телефони, банкиране и кредити.

Връзка по темата: <https://www.cnil.fr/fr/plaintes>

Адрес:

Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés

3 Place de Fontenoy - TSA 80715

75334 PARIS CEDEX 07

За повече информация: <https://www.cnil.fr/>

Генерален контролор на местата за лишаване от свобода

След ратифицирането на **Факултативния протокол** към Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отношение или наказание, приета от Общата асамблея на ООН на 18 декември 2002 г., със **Закон № 2007-1545 от 30 октомври 2007 г.** френският законодател създаде „Генерален контролор на местата за лишаване от свобода“ (*Contrôleur général des lieux de privation de liberté*). Това е независим административен орган.

Задачи

Генералният контролор гарантира, че лицата, лишени от свобода се третират хуманно и при зачитане на присъщото на хората достойнство и че между зачитането на основните права на лицата, лишени от свобода, и съображенията във връзка с общественения ред и сигурността, е постигнат достатъчен баланс. Този орган носи отговорност за предотвратяване на всяко нарушаване на техните основни права.

Като част от своите задължения, генералният контролор не само проучва условията на лишаване от свобода, задържане или хоспитализиране, но и условията на труд за персонала и други участващи лица, доколкото те засягат функционирането на учреждението и естеството на отношенията с лицата, лишени от свобода. Генералният контролор може да избира учрежденията, които да посети, и тези посещения могат да бъдат планирани (в този случай ръководителят на учреждението се уведомява за посещението няколко дена по-рано) или необявени.

Правомощия

Генералният контролор може да посети по всяко време, навсякъде във Франция, всяко място, в което лицата са лишени от свобода: затвори, здравни институции, учреждения под съвместния контрол на Министерството на здравеопазването и Министерството на правосъдието, полицията и жандармерията, митниците, административните центрове за задържане и учреждения за чужденци, зони за задържане в пристанищата и летищата и т.н. Генералният контролор носи отговорност за надзора върху практическото изпълнение на процедурите за извеждане на чужденци до предаването им на органите на приемащата държава.

Съответните органи могат да възразят срещу дадено посещение само поради сериозни и убедителни основания, свързани с националната отбрана, обществената сигурност, природни бедствия или сериозни смущения на мястото на посещението.

Генералният контролор изпраща на съответния министър доклад от посещението и препоръки, които могат да бъдат оповестени публично. Той може също така да представи годишни доклади за дейността пред президента на републиката или пред парламента, които се оповестяват публично.

Сезиране на Генералния контролор на местата за лишаване от свобода

Гражданите могат да отнасят случаи до Генералния контролор на местата за лишаване от свобода, за да докладват за ситуации, в които според тях са нарушени основните им права или основните права на лице, лишено от свобода (или което наскоро е било лишено от свобода), и които са свързани с условията на лишаване от свобода, задържане, принудително настаняване или хоспитализиране, или с организацията и работата на службата. Случаите могат да бъдат препратени до Генералния контролор на местата за лишаване от свобода единствено по пощата на следния адрес:

Madame la Contrôleure générale des lieux de privation de liberté

BP 10301

75921 Paris cedex 19

По време на посещението в учреждението лицата, лишени от свобода, техните близки, лицата, работещи в учреждението, и персоналят могат да поискат директно разговор с Генералния контролор или с някого от инспекторите от екипа му.

Адрес:

Le Contrôleur général des lieux de privation de liberté

16/18 quai de la Loire

BP 10301

75921 Paris Cedex 19

За повече информация: <http://www.cgpl.fr/>

Други специализирани институции

Достъп до правосъдие: точки за достъп до правна информация, центрове за юридически консултации и звена за информационна дейност в областта на правосъдието

За да бъде улеснен достъпът на лицата до информация за техните права, съдебните процедури и съдебната система и за да бъдат подпомогнати в хода на упражняване на дадено право, във Франция са разработени точки за достъп до правна информация (*points d'accès au droit*), центрове за юридически консултации (*maisons de justice et du droit*) и звена за информационна дейност в областта на правосъдието (*antennes de justice*), които представляват местни, достъпни правни служби, които могат да информират гражданите за техните права, и по-специално предлагат определени методи за уреждане на спорове по взаимно съгласие.

Указател за точките за достъп до правна информация, центрoвете за юридически консултации и звената за информационна дейност в областта на правосъдието:

<http://www.annuaires.justice.gouv.fr/annuaires-12162>

За повече информация:

<http://www.vie-publique.fr/decouverte-institutions/justice/fonctionnement/modes-alternatifs/que-sont-maisons-justice-du-droit.html>

Последна актуализация: 08/03/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия.

Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.